

Drammensmodellen for et seriøst arbeidsliv

Et godt sted å leve

Innhold

1. Krav til Internkontroll - sikkerhet, helse og arbeidsmiljø (SHA)	2
2. Krav om HMS-kort	2
3. Krav til innsending av mannskapslister og innsyn i oversiktslister (HMSREG)	3
4. Pliktig medlemskap i StartBANK eller tilsvarende leverandørregister	3
5. Krav om bruk av fast ansatte	4
6. Krav til bruk av faglærte håndverkere	4
7. Krav til bruk av lærlinger	5
8. Begrensning i antall ledd underleverandører	6
9. Begrensning i adgang til å bruke innleid arbeidskraft	7
10. Innrapportering av utenlandske oppdragstakere og arbeidere	8
11. Forbud mot manglende respekt for fagorganisering og kollektive forhandlinger (ILOs kjernekonvensjoner 87 og 98)	8
12. Krav til dokumentert yrkesskadeforsikring	9
13. Brudd på skatte- og avgiftsforpliktelser	9
14. Brudd på konkurranselovgivning	9
15. Revisjon	10
16. Mislighold av kontraktsforpliktelser – konsekvenser for senere konkurranser	10
17. Krav om adskilte garderobes	10
18. Leverandørens informasjonsplikt	11
19. Krav om betaling til bank	11
20. Krav om betaling med elektronisk betalingsmiddel / forbud mot kontant betaling	11
21. Krav til lønns- og arbeidsvilkår og obligatorisk tjenestepensjon	12

Følgende kontraktskrav vedtas som seriositetsbestemmelser i alle Drammen kommunes standardkontrakter knyttet til anskaffelser av bygge- og anleggskontrakter samt renholdstjenester, og øvrige risikoutsatte tjenesteområder (der det er relevant):

1. Krav til Internkontroll - sikkerhet, helse og arbeidsmiljø (SHA)

(Bestemmelsen gjelder for alle bygge- og anleggskontrakter.)

Leverandøren skal følge den til enhver tid gjeldende arbeidsmiljølov med tilhørende forskrifter, oppdragsgivers SHA-plan (sikkerhet-, helse- og arbeidsmiljøplan) og oppdragsgivers eller koordinators anvisninger. Leverandøren plikter å ha et internkontrollsystem i henhold til forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter. Relevante deler av oppdragsgivers SHA-plan skal innarbeides i, og følges opp gjennom, leverandørens internkontroll. Innarbeidingen skal skje slik at SHA-planens bestemmelser kan identifiseres.

Med mindre annet er avtalt, skal all kommunikasjon mellom nøkkelpersoner i prosjektet foregå på norsk. Leverandøren skal sørge for at arbeidstakerne hen og eventuelle underleverandører benytter kan kommunisere på en slik måte at manglende kommunikasjon ikke utgjør en sikkerhetsrisiko.

Minst én av det utførende personell på ethvert arbeidslag skal kunne forstå og gjøre seg forstått på norsk eller engelsk. Dersom flere utfører oppdrag sammen, skal vedkommende i tillegg forstå og gjøre seg forstått på et språk alle de andre på arbeidslaget forstår og kan gjøre seg forstått på.

Alle på oppdragsstedet skal forstå SHA-plan, sikkerhetsopplæring, HMS-rutiner, verneprotokoller, sikkerhetsinstruksjer, SJA (Sikker jobbanalyse), sikkerhetsdatablader, bruksanvisning for verktøy og arbeidsutstyr, varselskilter mv. Materialet skal foreligge på det språk vedkommende arbeidstaker bruker som morsmål, så lenge arbeidstakeren ikke forstår informasjonen fullt ut på norsk eller engelsk.

Ved brudd på ovennevnte plikter har oppdragsgiver rett til å stanse arbeidene for leverandørens regning og risiko i den utstrekning oppdragsgiver anser det nødvendig. Leverandørens forsinkelse som følge av stansing gir oppdragsgiver rett på eventuell dagmulkt etter kontraktens bestemmelser om forsinket levering.

Ved vesentlig mislighold av ovennevnte plikter kan oppdragsgiver heve kontrakten dersom forholdet ikke blir rettet innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel, med varsel om heving om så ikke skjer. Der slikt mislighold består i stadige brudd på pliktene, kan oppdragsgiver heve selv om leverandøren retter forholdene. Dersom oppdragsgiver hever kontrakten med leverandøren, kan oppdragsgiver kreve å få tiltransportert til seg leverandørens kontrakter med underleverandører.

Oppdragsgiver kan på samme måte kreve at leverandøren skifter ut underleverandører. Dette skal skje for leverandørens regning og risiko.

Alle avtaler leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

2. Krav om HMS-kort

(Bestemmelsen gjelder for virksomhet som utfører arbeid på bygge- og anleggsplasser i henhold til byggherreforskriften § 2, jf. § 4, samt virksomhet som utfører renholdstjenester.)

Alle som utfører arbeid på bygge- eller anleggsplassen under denne kontrakten, skal bære lett synlig et gyldig HMS-kort utstedt av Arbeidstilsynet, jf. forskrift om HMS-kort på bygge- og anleggsplasser. Tilsvarende gjelder alle som utfører renholdsarbeider under denne kontrakten, jf. forskrift om offentlig godkjenning av renholdsvirksomheter og om kjøp av renholdstjenester.

Frem til HMS-kortet er mottatt aksepterer oppdragsgiver gyldig HMS-kortbekreftelse med QR-kode fra Arbeidstilsynet sammen med gyldig identifikasjon. Ordrebekreftelse, søknadsskjema og lignende aksepterer ikke som HMS-kort.

Før HMS-kortet er mottatt, må arbeidstakeren på bygge- og anleggsplassen kunne dokumentere hvilken virksomhet hen jobber for.

Lånekort aksepterer ved fremvisning av gyldig HMS-kortbekreftelse med QR-kode fra Arbeidstilsynet sammen med gyldig identifikasjon.

Arbeidstakere som ikke har slikt HMS-kort, eller ovennevnte dokumentasjon, vil bli bortvist fra bygge- eller anleggsplassen for leverandørens regning og risiko.

Alle avtaler leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

3. Krav til innsending av mannskaplister og innsyn i oversiktslister (HMSREG)

(Bestemmelsen gjelder for alle bygge- og anleggskontrakter.)

Oppdragsgiver benytter HMSREG som system for oppfølging av seriøsitetsbestemmelsene. HMSREG er et informasjonssystem som er utviklet for å ivareta elektronisk mannskapsregistrering på byggeplass og å motvirke arbeidslivskriminalitet og sosial dumping. Leverandør skal før oppstart av arbeidene registrere opplysninger om eget foretak og eventuelle underleverandører i systemet. Tilsvarende skal det registreres opplysninger om underleverandører som kommer inn senere i prosjektet/oppdraget.

Leverandørers og underleverandørers ansatte skal registrere inn- og utpasseringer når de utfører arbeid på oppdragsgivers steder. Registrering skal skje ved å gi oppdragsgiver tilgang til data fra adgangskontrollsystemet. Egen mobilapp kan benyttes for inn- og utregistrering på steder som ikke har annet registreringsutstyr.

Systemet registrerer personopplysninger om leverandør og underleverandørers ansatte. Dette gjelder opplysninger som er registrert i forbindelse med utstedelse av HMS-kort (bl.a. navn, fødselsdato, kjønn, arbeidsgiver, kortnummer og utløpsdato). I tillegg registrerer systemet opplysninger om mannskapet, herunder kategori (f.eks. lærling, fagarbeider, ufaglært), faggruppe, fullførte kurs, stillingsprosent, nasjonalitet mv.

Oppdragsgiver har anledning til å kontrollere at seriøsitetsbestemmelsene er oppfylt.

Dette kan gjøres ved gjennomføring av en seriøsitetskontroll i systemet, hvor oppdragsgiver kan be om dokumentasjon på den ansattes lønns- og arbeidsvilkår, arbeidsavtaler, timelister osv. Kontroll kan også gjennomføres som en tilstedekontroll på byggeplass.

4. Pliktig medlemskap i StartBANK eller tilsvarende leverandørregister

(Bestemmelsen gjelder alle bygge- og anleggskontrakter og renholdstjenester over EØS-terskelverdi, samt øvrige risikoutsatte tjenesteområder etter særskilt vurdering.)

Leverandøren og alle underleverandører skal ved kontraktsinngåelse oppgi StartBANK-ID eller fremlegge kopi av registreringsbevis fra StartBANK eller tilsvarende leverandørregister som inneholder oppdatert og kontrollert leverandørinformasjon. Leverandøren skal gi leverandørregisteret fullmakt til å innhente SKAV-info (skatte- og avgiftsinformasjon) i hele kontraktsperioden.

Alle avtaler leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

5. Krav om bruk av fast ansatte

(Bestemmelsen gjelder for bygge- og anleggskontrakter og renholdstjenester, samt øvrige risikoutsatte tjenesteområder etter særskilt vurdering.)

Ved utførelsen av kontraktsarbeidet skal arbeidet i all hovedsak utføres av fast ansatte i minst 80 prosent stilling, uavhengig av om arbeidere er ansatt hos leverandøren eller eventuelle underleverandører. For innleid arbeidskraft må innleier stille krav om at bemanningsbyråer praktiserer og kan dokumentere minimum 80 prosent stillingsandel og forutsigbare arbeidsperioder.

Leverandøren skal etter kontraktsinngåelsen redegjøre for hvordan kravet vil bli oppfylt, samt jevnlig oversende bemanningsplaner og rapporter som viser oppfylleelsesgraden. Ved kontraktens avslutning skal det fremlegges oversikt over bemanningen og oppfylleelsesgrad. Timelister skal fremlegges på anmodning.

Det gjøres unntak for arbeid som etter sin art ikke tilsier et krav om full stillingsandel, eksempelvis sesongarbeider, eller i den utstrekning det er nødvendig for utførelsen av kontraktsarbeid.

Unntaksbestemmelsen kan ikke anvendes i større utstrekning enn det er nødvendig for utførelsen av kontraktsarbeid.

Oppdragsgiver kan holde tilbake inntil 1 prosent av kontraktssummen dersom ovennevnte krav misligholdes, og forholdet ikke blir rettet innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel. Dersom kravet ikke er oppfylt ved overtakelsen avkortet vederlaget med inntil 1 prosent av kontraktssummen.

Ved vesentlig mislighold av ovennevnte plikter, vil oppdragsgiver stanse eller heve kontrakten dersom forholdet ikke blir rettet innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel, med varsel om stansing eller heving om så ikke skjer.

Alle avtaler leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

6. Krav til bruk av faglærte håndverkere

(Bestemmelsen gjelder alle kontrakter over kr 500 000 eks. mva. som gjelder for renhold, bygg- og anleggsgag (fag som omfattes av utdanningsprogrammet for bygg- og anleggsteknikk), samt elektroarbeid (regulert av forskrift om elektrofag og kvalifikasjonskrav knyttet til elektriske anlegg og elektrisk utstyr).)

Ved utførelsen av kontraktsarbeidet skal minimum 50 prosent av arbeidede timer innenfor renhold, elektrofag og bygg- og anleggsgagene (de fag som omfattes av utdanningsprogrammet for bygg- og anleggsteknikk samt anleggsgartnerfaget) utføres av personer med fagbrev, svennebrev eller dokumentert fagopplæring i henhold til nasjonal fagopplæringslovgivning eller likeverdig utenlandsk fagutdanning. Det skal være fagarbeidere i alle ovennevnte fag.

Det gjøres unntak hvor kravet ikke er hensiktsmessig for de oppgaver som skal gjennomføres. Unntak vil være nærmere beskrevet i det enkelte konkurransegrunnlag sammen med en omtale av bruk av annen fagkompetanse.

Inntil 10 prosent av kravet kan oppfylles ved at arbeidede timer er utført av personer som er under systematisk opplæring og er oppmeldt, for første gang, etter kravene i Praksiskandidatordningen, jf. opplæringslova § 3-5, eller etter tilsvarende ordning i annet EU/EØS-land.

I enkeltpersonforetak uten ansatte gjelder ovenstående krav for eier.

Dokumentasjonskrav og oppdragsgivers innsynsrett:

Leverandøren skal før kontraktsinngåelsen dokumentere hvordan kravet vil bli oppfylt, samt jevnlig oversende bemanningsplaner og rapporter som viser oppfylleelsesgraden. Ved kontraktens avslutning skal det fremlegges oversikt over antall fagarbeidertimer. Timelister skal fremlegges på anmodning.

Oppdragsgiver kan holde tilbake inntil 1 prosent av kontraktssummen dersom ovennevnte krav misligholdes, eller det er grunn til å tro at slikt mislighold vil inntreffe, og forholdet ikke blir rettet innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel. Dersom kravet ikke er oppfylt ved overtakelsen avkortes vederlaget med inntil 1 prosent av kontraktssummen.

Ved vesentlig mislighold av ovennevnte plikter, eller dersom det er grunn til å tro at slikt mislighold vil inntreffe, vil oppdragsgiver stanse eller heve kontrakten dersom forholdet ikke blir rettet innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel, med varsel om stansing eller heving om så ikke skjer.

7. Krav til bruk av lærlinger

(Krav til bruk av lærlinger skal stilles i alle kontrakter over kr 500 000 eks. mva. med en varighet på over 3 måneder, på områder der det er behov for og tilgang til lærlinger.)

Det er et krav at leverandører er tilknyttet en lærlingordning.

Ved utførelsen av kontraktsarbeidet skal minimum 10 prosent av arbeidede timer innenfor fagområder med behov for læreplaner utføres av lærlinger. Kravet skal oppfylles innen hvert enkelt fag.

(Vurder: oppdragsgiver må vurdere om kravet på 10 prosent er forholdsmessig i den enkelte konkurranse. Dersom kravet ikke er forholdsmessig, skal prosentsatsen endres. I enkelte kontrakter kan det også være aktuelt å stille et strengere prosentkrav.)

Kravet kan oppfylles av leverandøren og en eller flere av hans underentreprenører.

Utenlandske leverandører kan oppfylle kravet ved å benytte lærling fra en lærlingordning i opprinnelseslandet. Dersom opprinnelseslandet ikke har en lærlingordning, kan kravet oppfylles ved å benytte praksiselev fra en opplæringsordning i opprinnelseslandet.

Leverandøren skal ved oppstart, og på anmodning under gjennomføringen av kontraktsarbeidet, dokumentere at kravene vil bli oppfylt. Ved kontraktavslutning skal det fremlegges oversikt over antall lærlingetimer. Timelister skal fremlegges på anmodning.

Kravet om bruk av lærling i kontraktsarbeidet gjelder ikke dersom en leverandør, som er tilknyttet en lærlingordning, kan dokumentere at manglende lærekontrakt skyldes begrenset tilgang på lærlinger i markedet.

Oppdragsgiver kan totalt holde tilbake inntil 1 prosent av kontraktssummen dersom lærlingekravet misligholdes, og forholdet ikke blir rettet innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel fra oppdragsgiver.

Det samme gjelder der det er grunn til å tro at slikt mislighold vil inntreffe. Dersom krav ikke er oppfylt ved overtakelsen avkortes vederlaget med inntil 1 prosent av kontraktssummen.

Ved vesentlig mislighold av ovennevnte plikter, eller dersom det er grunn til å tro at slikt mislighold vil inntreffe, kan oppdragsgiver stanse eller heve kontrakten dersom forholdet ikke blir rettet innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel, med varsel om stansing eller heving om så ikke skjer.

Kompensasjon i særskilte tilfeller:

(Det kan i den enkelte konkurranse i særskilte tilfeller vurderes om kompensasjon skal benyttes ved bruk av lærlinger. Teksten under kan da benyttes:)

«Ved bruk av lærlinger gis en kompensasjon pr. time innenfor et antall timeverk for lærlinger på 10 prosent av totalt antall timeverk på kontrakten. Timeverk for underentreprenører inkluderes i regnskapet.

Timeverkene på kontrakten dokumenteres som timeverkene i månedsrapport-HMS. Timeverkene for lærlinger dokumenteres ved timelister for hver lærling.

For hver lærling skal det dokumenteres ved kopi av lærlingkontrakt at arbeidstakeren oppfylder krav i «lov om grunnskolen og den videregående opplæringa» § 4-1, eller tilsvarende for utenlandske lærlinger.

Kompensasjonen skal ikke prisjusteres og inngår ikke i kontraktssummen. Kompensasjonen faktureres på egen faktura.»

8. Begrensning i antall ledd underleverandører

(Bestemmelsen gjelder for bygge- og anleggsarbeid og renholdstjenester, over EØS-terskelverdi for varer og tjenester, samt øvrige risikoutsatte tjenestoområder etter særskilt vurdering.)

Leverandøren skal ikke ha flere enn to ledd underleverandører i kjede under seg, jf. anskaffelsesforskriften § 8-13 og § 19-3.

Innleid personell regnes som ett ledd.

Oppdragsgiver vil unntaksvis kunne stille krav om maksimalt ett ledd, basert på en konkret vurdering av marked, kompleksitet og risiko med mer i den enkelte anskaffelse. Dette vil i tilfelle komme frem av konkurransegrunnlaget for den aktuelle anskaffelsen.

Oppdragsgiver kan godta flere enn to ledd dersom det på grunn av uforutsette omstendigheter er nødvendig for å få gjennomført kontraktsarbeidene.

Leverandørens bruk av underleverandører, herunder innleid arbeidskraft, skal skriftlig godkjennes på forhånd av oppdragsgiver. Oppdragsgiver kan bare nekte bruk der hen har saklig grunn. Det samme gjelder for utskifting av underleverandører i kontraktsperioden. Manglende fremleggelse av dokumentasjon, eller ikke ubetydelige avvik ved fremlagt dokumentasjon knyttet til underleverandør danner saklig grunnlag for å nekte godkjenning av vedkommende underleverandør. Oppdragsgivers godkjenning endrer ikke leverandørens forpliktelser overfor oppdragsgiver.

Ved inngåelse av kontrakter med underleverandør, der kontraktsverdien overstiger kr 500 000 eks. mva., skal leverandøren innhente skatteattest. Fra underleverandører med forretningsadresse i andre EØS-land enn Norge, skal det innhentes tilsvarende attest. Leverandøren skal på forespørsel fra oppdragsgiver fremlegge skatteattesten. Leverandøren skal til enhver tid kunne dokumentere at underleverandører oppfylder kontraktens bestemmelser, herunder at de har oppfylt sine forpliktelser overfor skattemyndighetene.

Ovennevnte attester for skatt- og merverdiavgift skal til enhver tid finnes på byggeplassen. Attestene skal ikke være eldre enn seks måneder gamle. Dersom attesten ikke fremlegges eller viser restanser som ikke er ubetydelige, kan oppdragsgiver kreve at underleverandøren skiftes ut for leverandørens regning og risiko dersom forholdet ikke rettes innen en rimelig frist, gitt ved skriftlig varsel.

Oppdragsgiver kan totalt holde tilbake inntil 1 prosent av kontraktssummen dersom kravet til begrensning i antall underleverandører misligholdes, og forholdet ikke blir rettet innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel fra oppdragsgiver. Det samme gjelder der det er grunn til å tro at slikt mislighold vil inntreffe.

Dersom kravet ikke er oppfylt ved overtakelsen, kan vederlaget avkortes med et forholdsmessig prisavslag på inntil 1 prosent av kontraktssummen.

Ved vesentlig mislighold av eller gjentatte brudd på ovennevnte plikter, eller der det er god grunn til å tro at slikt mislighold vil inntreffe, kan oppdragsgiver, med rimelig varsel, stanse arbeidene for leverandørens regning og risiko, eller heve kontrakten. Dersom oppdragsgiver hever kontrakten med leverandøren, kan oppdragsgiver kreve å få tiltransportert til seg leverandørens kontrakter med underleverandører.

Alle avtaler leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

9. Begrensning i adgang til å bruke innleid arbeidskraft

(Bestemmelsen gjelder for bygge- og anleggskontrakter og renholdstjenester, samt øvrige risikoutsatte tjenestekområder etter særskilt vurdering.)

Innleie fra bemanningsforetak til bygningsarbeid på byggeplasser i Drammen kommune er ikke tillatt. Med byggeplass menes enhver arbeidsplass hvor det utføres midlertidig eller skiftende bygningsarbeid av et visst omfang.

Innleie fra bemanningsforetak skal kun skje innenfor de vilkår og intensjoner som følger av arbeidsmiljøloven og de aktuelle tariffavtaler, herunder kravet om likebehandling i § 14-12a. All omgåelse av regelverk skal forebygges. Leverandør skal påse at bemanningsforetaket er registrert i Arbeidstilsynets register.

Bruk av innleid arbeidskraft fra produksjonsbedrift og bemanningsforetak skal varsles oppdragsgiver i rimelig tid før oppmøte på oppdragssted. Oppdragsgiver kan nekte bruk der hen har saklig grunn.

Manglende fremleggelse av dokumentasjon, eller ikke ubetydelige avvik ved fremlagt dokumentasjon knyttet til underleverandør, danner saklig grunnlag for å nekte godkjenning av vedkommende underleverandør. Innleide arbeidstakere som ikke er varslet oppdragsgiver, vil bli bortvist fra oppdragssted.

Der det foreligger en lokal avtale om innleie, har innleie- og utleiebedriften en gjensidig plikt til å kunne dokumentere at innleiebedriften er bundet av tariffavtale inngått med fagforening med innstillingsrett og at avtalen om innleie er inngått med tillitsvalgt.

Øvrig innleie fra bemanningsforetak, er kun tillatt i samme utstrekning som midlertidig ansettelse og må oppfylle lovens strenge krav. Innleiebedriften må kunne begrunne og dokumentere grunnlaget.

Før innleie skjer, skal innleier stille krav om, og å få fremlagt dokumentasjon på, at innleid personell har gjennomgått grunnleggende opplæring i HMS.

Før oppstart og under prosjektgjennomføringen skal innleiebedriften foreta en risikovurdering, informere og ha dialog med utleiebedriften om generell og prosjektspesifikk risiko forbundet med det aktuelle arbeidet.

For å sikre et effektivt vern mot omgåelse av krav til dekning av utgifter til reise, kost og losji etter pkt. 21 skal innleiebedriften stille krav om at innleid arbeidskrafts bosted er definert i arbeidsavtalen.

Ved arbeid som krever overnatting utenfor definert hjemsted, skal det dokumenteres betaling for kostnader knyttet til reise, kost og losji.

Alle avtaler leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

10. Innrapportering av utenlandske oppdragstakere og arbeidere

(Bestemmelsen gjelder for bygge- og anleggskontrakter og renholdstjenester over 500 000 kr eks. mva., samt øvrige risikoutsatte tjenesteområder etter særskilt vurdering.)

Kontrakt gitt til utenlandsk leverandør eller underleverandør, og alle arbeidstakere på slik kontrakt, skal rapporteres til Sentralskattekontoret for utenlandssaker i henhold til lov om skatteforvaltning § 7-6.

Leverandøren er ansvarlig for at slik rapportering skjer nedover i kontraktskjeden. Leverandøren skal på forespørsel dokumentere at rapporteringsplikten er oppfylt ved kopi av innmeldingsskjema eller kvittering fra Altinn.

Eventuelt ansvar for overtredelsesgebyr eller tvangsmulkt ilagt oppdragsgiver som følge av at leverandøren ikke har overholdt sine forpliktelser etter dette punktet, er leverandørens ansvar og skal betales av ham.

Alle avtaler leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

11. Forbud mot manglende respekt for fagorganisering og kollektive forhandlinger (ILOs kjernekonvensjoner 87 og 98)

(Bestemmelsen gjelder for bygge- og anleggskontrakter og renholdstjenester, samt øvrige risikoutsatte tjenesteområder etter særskilt vurdering.)

Arbeidstakere og arbeidsgivere har rett til å danne, eller slutte seg til de organisasjoner de selv måtte ønske, og til å drive kollektive forhandlinger og dele innholdet.

All aktivitet knyttet til denne organiseringen skal skje helt uten represalier eller andre former for forulemping for deltakerne.

Arbeidsgiver må på ingen måte hindre arenaer for møter og kollektive forhandlinger.

Der organisasjonsfriheten og retten til kollektive lønnsforhandlinger er begrenset ved nasjonal lov, skal arbeidsgiver legge til rette for, og ikke hindre, parallelle mekanismer til fri og uavhengig organisering og forhandling.

12. Krav til dokumentert yrkesskedeforsikring

(Bestemmelsen gjelder for bygge- og anleggskontrakter og renholdstjenester, samt øvrige risikoutsatte tjenesteområder etter særskilt vurdering.)

Leverandøren skal på forespørsel innen en rimelig frist, fastsatt ved skriftlig varsel, dokumentere at egne ansatte og ansatte hos underleverandører som utfører arbeid på kontrakten, er dekket av lovpålagt yrkesskedeforsikring.

Oppdragsgiver kan bortvise arbeidstakere/foretak som det ikke er dokumentert yrkesskedeforsikring for innen fristen.

Manglende eller mangelfull dokumentasjon, kan påberopes av oppdragsgiver som grunnlag for å heve kontrakten. Før heving gjennomføres skal leverandøren ved skriftlig varsel gis en rimelig tilleggsfrist for å dokumentere retting, med varsel om heving om så ikke skjer. Dersom bruddet gjelder manglende dokumentasjon for yrkesskedeforsikring hos underleverandør, kan oppdragsgiver på samme måte kreve at leverandøren skifter ut underleverandører. Dette skal skje uten omkostninger for oppdragsgiver.

13. Brudd på skatte- og avgiftsforpliktelser

(Bestemmelsen gjelder for bygge- og anleggskontrakter og renholdstjenester, samt øvrige risikoutsatte tjenesteområder etter særskilt vurdering.)

Leverandøren og eventuelle underleverandører skal til enhver tid oppfylle sine forpliktelser til å betale skatter og/eller avgifter.

Dersom leverandøren i ikke uvesentlig grad misligholder sine forpliktelser til å betale skatter og/eller avgifter, kan oppdragsgiver, etter at leverandøren er gitt en frist til å rette, heve kontrakten. Dersom leverandøren vesentlig misligholder sine forpliktelser til å betale skatter og/eller avgifter kan oppdragsgiver heve kontrakten uten at leverandøren er gitt en frist til å rette. Retten til å heve gjelder ikke dersom kravet formelt er bestridt overfor kompetent myndighet og leverandøren kan sannsynliggjøre overfor oppdragsgiver at kravet ikke er berettiget.

Dersom leverandørens underleverandør i ikke uvesentlig grad misligholder sine forpliktelser til å betale skatter og/eller avgifter, kan oppdragsgiver, etter at underleverandør er gitt en frist til å rette, kreve at leverandøren snarest mulig skifter ut sin underleverandør for leverandørens regning og risiko. Retten til å kreve utskifting gjelder ikke dersom kravet er formelt bestridt overfor kompetent myndighet, og klagen fremstår som saklig grunnlagt. Dersom leverandøren ikke skifter ut underleverandøren som den er forpliktet til å skifte ut, kan oppdragsgiver heve avtalen.

14. Brudd på konkurranselovgivning

(Bestemmelsen gjelder for bygge- og anleggskontrakter og renholdstjenester, samt øvrige risikoutsatte tjenesteområder etter særskilt vurdering.)

Dersom det er klar sannsynlighetsovervekt for at leverandøren har brutt konkurranseloven §§ 10 eller 11 eller tilsvarende bestemmelser, kan oppdragsgiver heve kontrakten dersom dette er forholdsmessig.

Dersom det er klar sannsynlighetsovervekt for at leverandørens underleverandør har brutt konkurranselovens §§ 10 eller 11 eller tilsvarende bestemmelser, kan oppdragsgiver kreve at leverandøren snarest mulig skifter ut sin underleverandør, for leverandørens regning og risiko.

Retten til å kreve utskifting gjelder ikke dersom kravet er formelt bestridt overfor kompetent myndighet og leverandøren kan sannsynliggjøre overfor oppdragsgiver at kravet mot underleverandøren ikke er berettiget.

Dersom leverandøren ikke skifter ut underleverandøren som den er forpliktet til å skifte ut, kan oppdragsgiver heve avtalen.

Før heving etter dette punkts første ledd og før krav om utskifting av underleverandør i dette punkts andre ledd, skal oppdragsgiver vurdere den tid som er gått siden bruddet på konkurranseloven §§ 10 eller 11 ble begått, hvilke selfcleaning-tiltak som er iverksatt fra leverandørens eller underleverandørens side og eventuelt andre momenter som kan ha betydning for vurderingen av om hevingen eller utskiftningen er forholdsmessig. Dersom bruddet på konkurranselovgivningen direkte har rammet eller berørt Drammen kommune, vil heving alltid anses å være forholdsmessig. Alle avtaler leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

15. Revisjon

(Bestemmelsen gjelder for bygge- og anleggskontrakter og renholdstjenester, samt øvrige risikoutsatte tjenestoområder etter særskilt vurdering.)

Oppdragsgiver, og ev. tredjepart engasjert av oppdragsgiver, kan gjennomføre revisjon hos leverandøren og eventuelle underleverandører i perioden fra kontraktsinngåelse til slutfaktura er betalt, for å undersøke om kontraktens krav blir oppfylt. Denne adgangen omfatter også revisjon gjennom StartBANK og ev. HMSREG, og kontrakter og dokumentasjon i underliggende ledd. Ved større byggeprosjekter kan oppdragsgiver gjennomføre kontroller i samarbeid med statlige myndigheter og tredjepart.

16. Mislighold av kontraktsforpliktelser – konsekvenser for senere konkurranser

(Bestemmelsen gjelder for bygge- og anleggskontrakter og renholdstjenester, samt øvrige risikoutsatte tjenestoområder etter særskilt vurdering.)

Brudd på pliktene i denne kontrakten vil bli nedtegnet og kan få betydning i senere konkurranser, enten i kvalifikasjons- eller tildelingsomgangen, i overensstemmelse med regelverket for offentlige anskaffelser.

Alle avtaler leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten, skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

17. Krav om adskilte garderober

(Bestemmelsen gjelder for bygge- og anleggskontrakter og renholdstjenester.)

Leverandøren skal etablere adskilte garderobefasiliteter for kvinner og menn, uavhengig av hvilke kjønn som til enhver tid jobber på bygge- og anleggsplassen. Garderobene skal etableres i egne rom/brakkeenheter med låsbar inngang og med antall wc/dusj i henhold til den til enhver tid gjeldende Fellesoverenskomsten for byggfag (FOB). Unntak fra bestemmelsen kan tillates i henhold til unntaksbestemmelsene i Fellesoverenskomsten for byggfag.

18. Leverandørens informasjonsplikt

(Bestemmelsen gjelder for bygge- og anleggskontrakter og renholdstjenester.)

Leverandøren skal før medvirkende arbeider kan starte sitt kontraktsarbeid, gi arbeiderne informasjon om de seriøsitetsbestemmelsene som gjelder for denne kontrakten og arbeidernes rettigheter i henhold til norsk arbeidsmiljølovgivning.

Leverandøren skal sikre at kommunens informasjonsmateriell og informasjon om hvordan Arbeidstilsynet kan varsles om kritikkverdige arbeidsmiljøforhold på egen arbeidsplass, er synlig på bygge-, anleggs-, renholds- eller arbeidslokasjonen. Informasjon om varsling til Arbeidstilsynet skal være tilgjengelig på morsmålet til alle leverandørens og eventuelle underleverandørers ansatte på bygge-, anleggs-, renholds- eller arbeidslokasjonen.

Leverandøren skal på forespørsel dokumentere at kravet etter første ledd er oppfylt.

Følgende generelle kontraktsbestemmelser gjelder i alle Drammen kommunes anskaffelseskontrakter uavhengig av bransje og kontraktsverdi:

19. Krav om betaling til bank

(Bestemmelsen gjelder for alle kontrakter uavhengig av bransje og kontraktsverdi.)

Lønn, oppgjør og annen godtgjørelse til egne ansatte, ansatte hos underleverandører, innleide og selvstendige oppdragstakere som utfører arbeider under kontrakten, skal utbetales til den enkeltes konto i bank.

Alle avtaler leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelse.

Ved brudd på bestemmelsen avkortes leverandørens vederlag med samme beløp som kontantbetalingen.

20. Krav om betaling med elektronisk betalingsmiddel / forbud mot kontant betaling

(Bestemmelsen gjelder for alle kontrakter uavhengig av bransje og kontraktsverdi.)

Lønn og annen godtgjørelse til leverandørens egne ansatte, ansatte hos underleverandører som utfører arbeider under kontrakten skal utbetales til konto i bank.

All annen betaling leverandøren foretar i forbindelse med utførelsen av kontraktsarbeid for oppdragsgiver skal også betales med elektronisk betalingsmiddel.

Ved brudd på bestemmelsen avkortes leverandørens vederlag med samme beløp som kontantbetalingen.

21. Krav til lønns- og arbeidsvilkår og obligatorisk tjenestepensjon

(Bestemmelsen gjelder for alle kontrakter uavhengig av bransje og kontraktsverdi.)

Leverandøren er ansvarlig for at egne ansatte og ansatte hos eventuelle underleverandører som direkte medvirker til å oppfylle kontrakten har lønns- og arbeidsvilkår som ikke er dårligere enn:

- Den til enhver tid gjeldende arbeidsmiljølovgivning, allmenngjøringsforskrifter eller landsomfattende tariffavtale for den aktuelle bransje.
- På områder som ikke er dekket av forskrift om allmenngjort tariffavtale, skal lønns- og arbeidsvilkårene være i henhold til landsomfattende tariffavtale for den aktuelle bransje. Med lønns- og arbeidsvilkår menes bestemmelser om minste arbeidstid, lønn, herunder overtidstillegg, skift- og turnustillegg og ulempetillegg, og dekning av utgifter til reise, kost og losji, i den grad slike bestemmelser følger av tariffavtalen.
- Lov om obligatorisk tjenestepensjon (OTP-loven) av 21.12.2005 overholdes.

For bransjer som ikke er allmenngjort, skal det, for å sikre et effektivt vern mot omgåelse av krav til dekning av utgifter til reise, kost og losji, stilles krav om at arbeidskrafts bosted er definert i arbeidsavtalen. Ved arbeid som krever overnatting utenfor definert hjemsted, skal det dokumenteres betaling for kostnader knyttet til kost og losji, og reise der arbeidstaker har rett til slik utgiftsdekning.

Leverandøren plikter på forespørsel å dokumentere lønns- og arbeidsvilkårene for egne arbeidstakere og arbeidstakere hos eventuelle underleverandører. Opplysningene skal dokumenteres ved blant annet kopi av arbeidsavtale, lønsslipp, timelister og arbeidsgiverens bankutskrift. Dokumentasjonen skal være på personnivå og det skal fremgå hvem den gjelder. Det skal også dokumenteres oppfyllelse av krav om dekning av reise, kost og losji.

Oppdragsgiver og/eller andre som opptrer på vegne av oppdragsgiver, har rett til innsyn i dokumenter og rett til å foreta andre undersøkelser, som gjør det mulig for oppdragsgiver å gjennomføre kontroll med at kravet til lønns- og arbeidsvilkår overholdes.

Medvirknings- og dokumentasjonsplikten omfatter også underleverandører.

Oppdragsgiver kan kreve å få adgang til lokaler som benyttes til innkvartering av ansatte. Dette gjelder bolig arbeidsgiver har fremskaffet/tilbudt til arbeidere som medvirker i oppfyllelse av kontrakt.

Oppdragsgivers rett til dokumentasjon og inspeksjon skal også gjelde overfor eventuelle underentreprenører, innleide arbeidstakere og utsendte arbeidstakere.

Ved brudd på kravene til lønns- og arbeidsvilkår skal leverandøren rette forholdet. Der bruddet har skjedd hos en underleverandør er rettingsplikten begrenset til krav som er fremmet skriftlig innen tre måneder etter lønnens forfallsdato, både for krav som følger av allmenngjort tariffavtale og landsomfattende tariffavtale. De vilkår og begrensninger som følger av lov om allmenngjøring av tariffavtaler mv. av 4. juni 1993 § 13 skal gjelde i begge disse tilfellene.

Oppdragsgiver har rett til å holde tilbake et beløp tilsvarende to ganger innsparingen for leverandøren. Tilbakeholdsretten opphører så snart retting etter foregående ledd er dokumentert.

Vesentlig mislighold av lønns- og arbeidsvilkår hos leverandøren kan påberopes av oppdragsgiver som grunnlag for heving, selv om leverandøren retter forholdene.

Dersom bruddet har skjedd i underleverandørleddet, kan oppdragsgiver på samme måte kreve at leverandøren skifter ut underleverandører. Dette skal skje uten omkostninger for oppdragsgiver.

Alle avtaler leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

**DRAMMEN
KOMMUNE**